

לקוטי דיבורים על הגש"פ ועניני החג

שאינה נשארת באדם למחרתו אינו דבר של קיימא, וגמשל כבהמות נדמו, ועל האדם לראות בעת שיש לו השגה גדולה, שישאר אללו ההשגה בקביעות, ובעת שהשיגו צ"י ה', זה קלי ואנוכו, שהיו משיגין אלוקותו ית' עד שהיו יכולין להראות באמצע, וכמו שאמרו חז"ל, רחצה שפחה על היס מה שלא ראו נביאים, ה' לצ"י תשוקה גדולה שהגלוי שכינה ישאר אללם באופן קבוע, ומתוך תשוקה זה שהיחה בוער בלבם, אמרו זה אלי ואנוכו, ואצני לי מקדשא, שיצנו מקום להשראת השכינה בחוך כלל ישראל באופן קבוע.

ברש"י פי' לשון ואנוכו מלשון נוי, אספר נוי ושבחו לבאי עולם, ובגמ'. מצינו ג"כ שפירשו ואנוכו מלשון נוי, אחנאה לפניו במלות, עליה נאה, לולב נאה, (פי' שבת קלג:), ועוד מצינו בגמ'. שם שפירשו כי מלת ואנוכו הוא לירוף שחי תיבות אני והוא, ופירשו הוי דומה לו מה הוא רחום אף אהב רחום, וכן הוא במכילתא, ובאמת כל הפירושים עולים בקנה אחד עם פירושו של החרגוס, כי החרגוס מדבר מהשראת השכינה על כלל ישראל בחורח כלל, שחב' השכינה בחוכם, אבל בעת שאמרו צ"י זה קלי ואנוכו, הבינו ג"כ הצורך שכל יחיד ויחיד יהי ראוי לגלוי השכינה הזאת באופן קבוע, ושיהי' קיים ההשראת השכינה בחוך כל אחד ואחד, וכמו שאמרו חז"ל ושכנתי בחוכם, בחוכו לא נאמר אלל בחוכם, בחוך כל אחד ואחד, ואף לאחר חורבן ביהמ"ק נשאר קיים ה', ושכנתי בחוכם, בחוך כל אחד ואחד. ובכדי שיהיו ראויים להשראת השכינה בקביעות, אמרו זה קלי ואנוכו, שיעשו גופם

(א) בתיב (שמות יג', ח') והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעצור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, וברמז"ן סו"ס בא פי' ע"ד האמת כי מלת זה הוא כמו זה קלי ואנוכו, כלומר, כי בעצור שמו וכבודו עשה את הגאולה, ופירשו הוא, כי הגאולה היחה למען שיהי' לצ"י השגה הזאת באלוקותו ית' עד שיכא ביכולתם לומר זה קלי, כאדם המורה באמצע, ובעצור שיהי' להם השגה הזאת הו"אם ממלרים, וברש"י פי' בעצור שאקיים מצותיו כגון פסח מזה ומרור הללו, שפיקר הגאולה היחה בעצור שיקבלו צ"י התורה, וכדכ' (שמות ג' יב') צהוליאך את העם ממלרים תעבדון את האלקים על הכר הזה, וזהו הפירוש הפשוט במה שנקבע פסוק זה לתשובה לשאלת הרשע, כי זה הרשע אשר אינו רואה בקיום המלות, ושואל מה העבודה הזאת לכם, אין לו שייכות להגאולה, ואלו ה' שם לא ה' נגאל, כי כל הגאולה היחה בעצור שיקיימו צ"י מלות אלו. ובאמת צ' הפירושים עולים בקנה אחד כאשר יתבאר.

בתיב (שמות עו', ב') זה קלי ואנוכו ובת"א פי' הלשון ואנוכו ואצני לי מקדשא, שהוא מיוחד על הקרא מזה שאנן, והכוונה בדברי החרגוס היא, פס"י מה שידוע מספרי מוסר, כי בעת אשר בא אדם לאחזה השגה גדולה או מדרגה, לריך הוא להתבונן שישאר אללו המדרגה באופן קבוע, ושלא יהי' הבחינה של התעייף עיניך צו ואיננו, וכמו שפי' הרצי ר' בונם מפרשיסחא (הוצא בשפ"א וילא חרל"ה) הכחוצ אדם ביקר כל ילין נמשל כבהמות נדמו, (תהלים מט', יג'), כי השגה

מעשה המלואה של אלו הד' מלות, שאותו הגלוי שכינה כנשר, „שכשמואלא ישנים מקשקש כנפיו להעירם שיקילו משנתם“, נגזר בתוך המלואה של מחזה, וצעת אשר האדם מקיים מעשה המלואה נתגלים לו אותם ההארות של יצי"מ, ודבר זה הוא בכל המלות כולם, ובכל מלוא יש גלוי מיוחדת של ההארות הגדולים שהיו צעת יצי"מ, וזהו פי' הכתוב זכר עשה לנפלאותיו, שכל הגלויים שהיו בהארות והמופתים במלרים, נשארו לעד צהקיום של מעשה המלות, ובכל מלוא צעת עשייתה נחשורר הגלוי שכינה של יציאת מלרים.

ידועים דברי הקדושה לוי בפירוש נוסח הצרכה, שעשה נסים וכו' בימים ההם בזמן הזה, כי אלו ההארות שירדו בימים ההם, אותם הארות חוזרים ויורדים בכל שנה ושנה באותו הזמן, וזהו הוא מתוך קושיית הע"ז (או"ח סי' תרפ"ז סק"ה) למה לא תקנו חז"ל זכר גם לשאר נסים שהיו, כגון מלחמת סיסרא וכדומה, ומבאר כי רק בנסים כאלו שחזר ויורד ההארות בכל שנה ושנה עשו זכר לדורות, (פי' בדבריו בקדושה ראשונה), וכליל פסח בכל שנה נחשורר ההארות מיציאת מלרים, וחזקים צרי' להארה מאותן הגלויים שהיו צעת שיאלו צרי' ממלרים, והאדם יכול לזכות לאלו הגלויים רק ע"י המלות מעשיות של אותה הלילה, שע"י הפסח ומלך ומרור הוא זוכה להגלוי שכינה שהי' צעת יצי"מ, וזהו כונן רש"י בעצור שאקיים מלותיו כגון פסח מלך ומרור הללו, כי ע"י קיום המלות האלו נשאר קיים אותו הגלוי שכינה של יצי"מ לעולם ועד בתוך כל אחד ואחד מכלל ישראל, ונשאר קיים

מרכבה לשכינה, ובכל ההרגשים שלהם יעשו עצמם ראויים להשראת השכינה, ולכן פירשו ואנוכו – חספר נוי ושבחו לבאי עולם, שיהי' הדיבור שלהם ראוי להשראת השכינה, ואנוכו – אחנאה לפניו במלות, שגם צהעשי' שלהם יהיו ראויים להשראת השכינה, ואנוכו – מה הוא רחום וגו', שבהמשכה וצמדות שלהם יהיו ראויים להשראת השכינה, שכל הג' חלקים של האדם יהי' ראוי להיות מרכבה לשכינה, וע"י עשיית הג' דברים האלו הוא גורם השראת השכינה הזאת של זה קלי ואנוכו, ומקיים הואנוכו – ואנו לי מקדשא, שיהי' גופו המעון לשכינה.

ידוע כי כל המלות הם זכר ליציאת מלרים, ואין הפירוש בזה שהוא כזכר בעלמא, אלא שצעת עשיית המלות האדם זוכה לההארות שהיו צעת יציאת מלרים, ודבר זה למדנו מתורתו של רבינו הגר"א, שכתב צספרו אדרת אליהו על הא דכתיב (דברים לב', יא') כנשר יעיר קנו על גזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאבו על אצרתו, ופשוטו הפירוש הוא על הגאולה ממלרים, שהי' ההתגלות השכינה בהדרגה, ואח"כ כותב כי מרמז על הד' מלות המסבדים את האדם, כנשר יעיר קנו זה מלות מחזה, כי קנו זהו ציתו של האדם, על גזליו ירחף זהו מלות ליציאת שמרחפין על הגוף, יפרש כנפיו אלו תפילין של יד, ישאבו על אצרתו אלו תפילין של הראש שהוא למעלה מכל האיברים, עי"ש, (ועי"ש גם בדרך הב' שכתב שמרמזין על מלות הללו עפ"י קבלה), ומדב' נראה כי אותו הגלוי שכינה שהי' צעת יציאת מלרים, המרומם בהקרא של כנשר יעיר קנו, גנוז בתוך

י עי' שפ"א לפסח (תרמ"ג, תרמ"ו) כי ע"י הרמ"ח מצ"ע הוא מכין תרמ"ח איברים שיחיו מוכנים לחיות מרכבה לשכינה י עי' תוספתא פ"ו דברכות וכן הי' ר"מ אומר אין לך אדם בישראל שאין המצות מקיפות אותו תפילין בראשו תפילין בזרועו ומזזה בפתחו. ארבע ציציות בטליתו מקיפין אותו.

הזה קלי צחוך מעון השכינה אשר כלל כל אחד ואחד מכלל ישראל, וכדברי הרמב"ן שהגאולה היא צעזעור התגלות של זה קלי, ואותו התגלות נשאר קיים ע"י קיום המלות של כלל ישראל.

(ב) רבן גמליאל היא אומר כל שלא אמר וכו', פסח שהיו אבותינו וכו' על שום מה וכו', מלך זו וכו' על שום מה וכו', מרור וכו' על שום מה וכו', נחמך כאן הג' גלויים שהי' צפת שילאו צ"י ממלרים, ואלו הג' גלויים קיימים לפד צהג' מלות הללו, כי צפת שילאו צ"י ממלרים היא גלוי שכינה גדולה, הרבה יותר מכפי השגתם, ולא היו ראויים כלל לאותו התגלות, והי' הגאולה דרך דילוג, שאף לא היו ראויים להגאולה צא אחרותא דלפילא, ועל ענין הזה מורה האכילה פסח, על שום שפסח הקצ"ה על צחי אבותינו, וכמו שפי' רש"י (שמות יב' כג') שפסח הוא מל' דילוג, וכמו שדרשו חז"ל את הקרא (שה"ש צ' ח') מדלג על הכרים, שקאי על יצ"מ, שהיציאה היא

דרך דילוג, והוא ענין אותו התגלות שהי' צפת יצ"מ צאחדל"ע צלי שיהיו ראויים צ"י לכך, אך צפת שצא התגלות השכינה, לריכים להיות נמשך אחר התגלות, להצבי' את עצמו מעומאחו ולהיות נמשך אחר התגלות, והי' מעלת צ"י אשר היו נמשכים אחר התגלות, כי אדרבה הרשעים מגדול הצהירות שיש צפת התגלות השכינה הם נאצדים, כי האש שורפן, אצל צ"י אשר עדיין נשאר צהם נקודה טהורה, אז צפת התגלות האור הגדול צשפת יצ"מ, נמשכו אחר התגלות, וכדכ' משכני אחריו נרואה, שהי' מעלת צ"י כי אחר שהי' משכני, ע"י הגלוי שכינה, היו נמשכין אחריו, וזה אחריו נרואה, וזהו ענין המלך, על שום שלא הספיק וכו' עד שנגלה עליהם ממ"ה הקצ"ה, אותו הנקודה אשר ישנה בכל איש ישראל, הנקודה הטהורה אשר אין צה משהו חמץ, ונמשכה אחרי התגלות השכינה.

י ובשפ"א (לפסח תרנ"ה) מפרש בעבור זה, עבור הסיפור של יצ"מ, והוא כפירושו של רש"י שפירושו של זה קלי ואנוחו, אספר נוי ושבחו, שעי' הדיבור של כלל ישראל יתגלה ההארה של זה קלי ואנוחו, ועי' גם בשפ"א (תרמ"ה) שמפי' דרך צחות מה שאומרים בההגדה וכל המרבה לספר ביצ"מ חרי זה משובח, שחזה לא קאי על האדם המספר, רק על חזה של בעבור ה, "זאת ה, "זאת" נעשה משובח עי' סיפור יצ"מ, ויש לפרשו על חזה קלי ואנוחו, שעי' רבוי הסיפור נתגלה ה, זה קלי ואנוחו ביותר.

י וידוע פי' הרה"ק ר' ברוך ממעוזבוז על הקרא ופסח ה' על הפתח, שבכל מקום צריכים מקודם אתערותא דלתתא, וכמו שאמרו פתחו לי פתח כחדו של מחט, שצריכים מקודם לפתוח פתח קטן ואח"כ בא האתדל"ע, וכאן פסח על הפתח, שלא המתין הקב"ה על הפתח מלמטה, וגאלם באתדל"ע בלי אתדל"ת.

י וענין הזה באמת מבואר ביותר אצל מחפכת סדום, שכתוב (בראשית יח, כא) ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו', ובתרגום מפרש אתגלי, ולא כשאר המפרשים שאין זו לשון של התגלות השכינה, ובפירוש דבריו כתב הרבי ר' בונם, כי הי' זה כמו נסיון, לדעת אם יגביהו עצמם מתוך טומאתם להתגלות השכינה, שעי' ההתגלות השכינה נתעורר האדם לתשובה, וההתגלות הוא כעין אתערותא דלעילא להאדם שישוב, ולכן קודם חורבן סדום, הי' התגלות הזאת בכדי שישובו אנשי סדום, ואם אינם שבים סימן שלא נשאר בהם אף נקודה של טוב, ואז "הכצעקתה", וחזברים כמעט שמפורשים בדברי המדרש שם שכתב, "מלמד שפתח להם המקום פתח של תשובה שנאמר ארדה נא וגו' ", והיינו שההתגלות השכינה הי' פתח לתשובה, וכשאנו נתעלה באותו ההתגלות, אז החורבן בא מאותו ההתגלות גופא, שאנו יכול לסבול ההתגלות האור הגדול, וזה חענין ג"כ במה שנאמר אצל דור החפלה וירד ה', וכתב התרגום ואתגלי, שהי' פתח להם לשוב, (ועי' בשם משמאל וירא תרע"א שמביא כעין זה בשם חאבני נזר), ובחשלה ימי אפילה שהי' בעת מכת חושך שכתבו חז"ל שאז מתו כל בניי שלא היו ראויים לגאולה, י"ל ג"כ שהי' ע"ד חזה, כי איתא שלבניי הי' מאיר אז האור הגנוז, ובכח אותו האור היו יכולין לראות, אף שלהמצריים הי' חושך, ואותן האנשים מבניי שלא היו ראויין להתגלות הזאת מתו מרוב הצהירות שהי' אז, וכן לעת"ל שכתבו חז"ל שיוציא חמה מנתיקה ורשעים נדונין בה וצדיקים מתרפאין בה, הכונה ג"כ שיחי' אז התגלות גדול בלי לבושים, ומחתגלות חזאת ימותו הרשעים, וחצדיקים יתעלו, וכמבואר הכל בספח"ק.

י כתיב (דברים ד' לג לד) השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי, או הנסה אלקים לבוא לקחת גוי מקרב וגו', והפסוק מדבר משני המעלות שלל כלל ישראל כי בעת חיותם במצרים לא נאבדו לגמרי, ועדיין

וענין אכילת המרור מציא השפ"א בשם
 החידושי הרי"מ כי מה שהי' מר להם הי' ג"כ
 לעוצתם, ומפרש השפ"א כי הוא להראות שאנו
 מאמינים ויודעים כי גם הגלות הוא לעוצתינו,
 ויש לנו ליתן שצח להקב"ה גם על הגלות, כי כל
 הגלות הוא רק הכנה להגאולה שיהי' אח"כ, ואף
 שצעת אשר צי"ה הם צגלות נראה להם הכל כמו
 הסתר, וכאילו כביכול העלים הקב"ה פניו
 מהם, אח"כ צעת הגאולה הצינו וידעו איך שכל
 הגלות הי' לעוצתם, ולא העלים פניו מהם,
 וכשגלו הי' השכינה עמם, וכמו שהצטיח
 הקב"ה ליעקב"א חנכי ארד עמך מזרימה, וכחצ
 החרגום ואנא איחות, וברמב"ן שם מאריך לבאר
 למה שינה החרגום מכל מקום שמפרש ארד מל'
 אחגלי, וכאן כ' כפשוטו, כי הוא להראות כי
 כביכול צעת שירדו מזרים ירד עמם השכינה
 חוך ההסתר, וכמו שאמרו וגלו לצבל שכינה
 עמם, וכן צכל גלות וגלות, אך צעת הגלות אין
 מרגישים הגלוי שכינה וההשגחה ממרום, אבל
 אחר הגאולה רואים איך שכל המרירות של הגלות
 הי' צעינא פקידא ממרום ושגם צחוך ההסתר
 הי' ההתגלות השכינה, ועל גלוי הזה מורה ענין
 מרור, על השראת השכינה צההסתר צחוך
 המרירות של הגלות.¹

וזתו הענין שסידר צעל ההגדה מרור אחר
 מלה, הגם שמרור הוא הגלות ומלה הוא
 הגאולה, אלא שההשגחה הזו שגם צחוך ההסתר
 הי' גלוי שכינה, צא רק לאחר שנגאלו מחוך
 הגלות, כי צחוך הגלות אין מרגישים הגלוי

שכינה, ורק לאחר שנגאלו הצינו כי גם הגלות הי'
 צהשגחה, וזהו צאמת ציאור הגמ. צגיטין (נו):
 שצעת חורבן בית המקדש אמרו מי כמוכה צאלים
 ה' מי כמוכה צאלמים, שהקב"ה שותק כביכול
 נגד כל המגדפים, ונראה כחמ"י איך צא זה
 לאמלע השירה, אך ציאור הענין הוא, כי צעת
 שיאלו ממלרים השינו את ההנהגה של גלות, שגם
 זה צהשגחה פרעיות, והצינו שגם על ההנהגה של
 מי כמוכה צאלמים ראוי לשיר עלי' כי גם זה הוא
 לחיובתינו, וצעת החורבן הצינו צי"י כי עכשיו
 מתחיל הסדר ההנהגה של מי כמוכה צאלמים,
 אך ההגלות הזאת צא רק לאחר הגאולה, ודייקא
 לאחר המלה צא השצח להמרירות, שאז הצינו כי
 גם זה הי' להם לעוצה.²

ובכל אדם יש זמן אשר הוא מרגיש
 התעוררות להתחיל מחדש, שצא לו הארה ממרום
 להגצי' אותו משפל המצב שלו, ולהגצי' את עצמו
 מדרכי החיים שלו לדרך חדש, אבל העיקר בזה
 הזמן הוא הצפזון, שיגצי' את עצמו צאופן דילוג
 להדרך החיים החדש, כי צזמן כזה אי אפשר לילך
 צהדרגה, וכדכ' אחריו נרולה, צחפזון וצזריות,
 כי אם יתחיל לעשות חשבון הנפש על כל פרט
 ופרט, ולילך צהדרגה מעלה מעלה, ולא ינלל את
 הזמן ההוא, שוב לא יהי' לו הסיוע להגצי' את
 עצמו ולהתחיל מחדש, וכמו צי"י צמלרים אשר
 נגלה עליהם השכינה והגצי' את עצמם דרך
 דילוג, ורק אח"כ עשו חשבון מכל המעלות שקנו,
 צהדרגה כל מעלה ומעלה לצרר אותה, וזה הי'
 ענין ימי הספירה אחר פסח, לצרר צפרעיות מה

נשאר נקודה טהורה אשר חיתה ראוי לגאולה, ונשאר גוי מקרב גוי, שלא נאבדה חשם אומה בפני עצמה, ובעת שבא
 התגלות השכינה נמשכה הנקודה הזאת אחרי השכינה, ובעת מתן תורה, שהי' התגלות השכינה בהבחינה של ידעו הי'
 פנים אל פנים, לא נתבטלו מהתגלות הגדולה, ששמעו קול אלוקים ונשארו חיים.
 י עי' בשפ"א לפסח תרל"ב ד"ה מרור זה, שהביא בשם החידושי הרי"מ כי התחלת ניצוץ הגאולה הי' מה שהרגישו
 מרירות הגלות, וכמ"ש החי' הרי"מ לפרש את הפסוק אשר הוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, כי התחלת הגאולה
 הי' שלא היו יכולין לסבול המצריים, וזהו טעם אכילת חמרור.
 י עי' תשוי אבני נזר או"ח סי' שע"ט סק"ז שמבואר כרעיון חזה. (חמסדר)

שקנו בדילוג צימי הפסח, ודבר זה ניהג בכל אדם אשר יש לו זמן אשר מן השמים פותחין לו שהי' זיכולתו להגבי' את עצמו מדרכיו, והעיקר הוא לכל לשמוע לעצת היצר, שצריכין לילך בהדרגה, כי אז מוטל עליו להגבי' את עצמו דרך דילוג, ולללל את ההארה ממרום ובמיוחד כליל התקדש חג, שאז חוזרים אותן ההארות שירדו בעת יצ"מ, ומתן הכח בכל איש ישראל להגבי' את עצמו, ומן השמים מושכין את האדם, אבל על האדם מוטל להיות אחריו נרוצה, לדלג על ההרים, ולהיות נמשך אחרי ההארות הגדולים היוורדים אז.

ובמצות מרור מרומז ג"כ עוד ענין, כי בעת אשר האדם הוא מדושן צעונג הוא נעשה מאוד מנושם, ובעת אשר צא התגלות השכינה קשה לו להגבי' את עצמו מכל תענוגי עוב"ז ולהיות נמשך אחר השכינה, וקשה לו מאוד ה"אחריו נרוצה", אבל בעת אשר אדם הוא מדוכה דיסורים אז כרגע שצא ההתגלות ממרום, זיכולתו להגבי' את עצמו אף ממ"ע שפרי עומאה להיות נמשך אחר השכינה, וזו קצת ציבור להצין מה שאמרו חז"ל יסורים ממרקין, כי מצטל מהאדם הרגש הגוף, ואז זיכולתו להגבי' את עצמו, אבל אם הוא נאצד צחוק תענוגי עוב"ז ואינו מרגיש כלל הגלות, אז כשצא ההתגלות השכינה קשה לו להגבי' את עצמו, ולכן רק ע"י המרור, המרירות של הגלות, הי' זיכולתם להגבי' את עצמם כרגע, שהוא הצחינה של מלה, וזהו ג"כ הענין שכורכין מלה ומרור ביחד, כי רק ע"י המרור מוכל לצוא להצחינה של מלה, אלא שפכשיו יכולין ללאת היסורין של גלות והמרירות בהמלה של מרור ועי"ז יצטל העונג של עיני הגוף, ויהא זיכולתו להיות נמשך אחר השכינה.

ג) אני ה' – אני הוא ולא אחר, ידוע כי
הוא" מורה על הסחר פנים, כשאין ההנהגה

גלוי לעין כל, ולא ניכר ההשגחה המיוחדת ממרום, אז נקראת ההנהגה צשם "הוא", וכשמרגישים ההשגחה פרטיות וההנהגה הוא גלוי לעין כל, אז נקראת ההנהגה צשם "אני", שניכר ה"אני" המנהיג את הצריאה ומהוה את הכל, ואמרו לדיקים כי צעל ההגדה צמאמר הזה נחכוון לרמז על אלו צ' הנהגות, כי בעת שיצאו צ"י ממארים הי' ניכר לעין כל ה"אני" המהוה את כל הצריאה, וכדכ' (שמות יא', ד') כה אמר ה' כחלות הלילה אני יוצא צחוק מארים, וחרגס חונקלם אנה מחגלי צגו מארים, שיחי התגלות השכינה צחוק מארים, ואולי יש לפרש הכתוב, שה"אני" יצא מכל הלבושים, כי בעוב"ז ה"אני" הוא צהסתר, ואינו ניכר ה"אני" המהוה את הכל צחוק הטבע, ובעת מכת בכורות יצא ה"אני" מכל הלבושים, והי' ניכר לעין כולם איך שהקצ"ה מהוה את הכל, והי' ניכר לעין כל ההנהגה הגלוי, וההשגחה המיוחדת על עס ישראל, וח"ז שלא יעלה על דעת האדם ששתי רשויות יש כאן, וההנהגה הזאת הוא אחרת מההנהגה שהי' כשהיו צגלות, על זה נאמר אני ה', אני הוא ולא אחר, שההנהגה של "הוא" הוא אותו ההנהגה של "אני" ולא אחר.

בתיב (דברים לב, לע) ראו עתה כי אני אני הוא וגו', והמפרשים עמדו על כפל הלשון אני, ופירשו כי כפל המלה הוא להוציא מלב הכופרים האומרים שתי רשויות יש כאן, אחד על העוב ואחד על הרע, אלא אומר הכתוב אני מושל על העוב אני מושל על הרע, וכדמסיים סיפא דקרא אני אחיית ואחי', (עי' כלי יקר שם), ויש לומר שציבור הכתוב הוא כנ"ל וכוונתו כי זה ה"אני" שהוא ההנהגה הגלוי, אני הוא, אותו הנהגה הוא אחד עם ההנהגה של "הוא", ההנהגה של הסתר.

וביותר יש להבין הדברים על פי מה שכבר הבאנו, כי צעת שני"י הם צגלות חינוס מצינים כי גם צחוך הגלות יש גלוי שכינה, וכמו שחמרו גלו לצבל שכינה עמהם ואינוס מרגישים כי כל גלות הוא לעוצתם, והכל צהשגחה פרעיות מלמעלה, וכדכ' ואנכי הסתר אסתיר פני ציוס ההוא, שכשיצוא זמנים של הסתר, ציוס ההוא, יהי' הסתרת פנים, אצל לריכים לדעת שצחוך ההסתר פנים עמון האנכי, רק שצעת הגלות אין הכל מרגישים זאת, וזה הכונה הסתר אסתיר – הסתר צחוך הסתר, שלא יצינו שיש כאן חיזה התגלות צסתר. אצל צעת הגאולה אנו רואים כי כל הגלות הוא לעוצת כלל ישראל והוא אחד עם הגאולה, כי צלי גלות לא שייך גאולה כלל, כי הגלות הוא הכנה להגאולה וככור הצרזל, ואז צעת הגאולה מצינים גם הנהגה של הגלות ורואים כי הוא אחד עם ההנהגה של גאולה, וזה שחמר אני הוא ולא אחר, שההנהגה של גאולה, הנרמז צמלת אני, הוא אחד עם ההנהגה של גלות, הנרמז צמלת הוא, ואת זה הבינו צעת שיאלו ממלרים. ולכן אומר השפ"א (לפסח חרני"ג ד"ה הלל) הי' הלל כורך מלה ומרור, והא להודיע כי המרירות של הגלות אינו דבר נפרד מהגאולה הנרמז צהמלה, והגלות והגאולה הוא סדר אחד.

(ד) רש"י מציא דברי חז"ל (שמות יב' ו') מפני מה הקדים לקיחתו לשחיטתו ארבעה ימים מה שלא לזה כן צפסח דורות, הי' ר' מחיא בן חרש אומר הרי הוא אומר ואעצור עליך ואראך והנה עתך עת דודים הגיעה שצועה שנשצעת לוצרבהם שאגאל את צניו, ולא היו צידס מלות להתעסק צהס כדי שיגאלו שנחמר ואת ערוס וערר' ונתן להס שחי מלות דס פסח ודס מילה שמלו צאותו הלילה שנא' מתצוססת צדמיך וכו',

עיי"ש. הרמצ"ס צפירוש המשניות לאצות (פ"צ מ"א) מבאר כי אף שאין אנו יודעין מתן שכרן של מלות, מהעונש של המלות יכולין לדעת השכר של המלות, וכלשונו שס "שכל מלות עשה שחמלא אותה שיתחייצ העוצר עליה עונש גדול דע שצעשייתה ג"כ שכר גדול וכו', והוא ענין אמרו והיו מחשב הפסד מלות כנגד שכרה", וכיון שכן, אס אנו רואים שעל מלות פסח ומילה חייבים כרת על ציעולס, וכמו שחבואר צרמצ"ן שענין של כרת הוא שוכרת ממקור החיות, כי אף שעדיין הוא חי, אצל מחיות מהמקור הוא נכרת, זה לסימן שהמלות האלו מציאים האדם לידי דציקות הכי גדול צהקצ"ה, שאס על ציעולה נכרת מדציקות צהשי"ת, אז קיוס המלות האלו מקשרים את האדם להצורא. ולכן צעת שיאלו ממלרים ניתן להס צ' המלות האלו, כי על ידס יהי' להס הדציקות צהשי"ת.

שתי המלות האלו, הם התקשרות צני ישראל עם הקצ"ה, פסח הוא התקשרות הנשמה, ומילה הוא התקשרות הגוף. פסח הוא ענין חיות הנשמה, וכמו שציארנו מכבר כי פסח הוא ענין גאולת הדיצור של כלל ישראל, וכמו שאיתא צספרים פסח – פה סת, שצמלרים הי' הדיצור צגלות, וציילאחס נגאל הדיצור של כלל ישראל, וכח הדיצור הוא כח הנשמה, וכמו שכ' ויפח צאפיו נשמת חיים ויהי' האדם לנפש חי', וצתרגוס מפרש לרוח ממללא, כי כח הדיצור הוא מלד הנשמת חיים שיש צאדס, וצעת שנגאלו ממלרים הי' גאולת הדיצור, וזה הי' ענין הקרבן פסח, התקשרות כח הנשמה להקצ"ה. ומילה הי' התקשרות הגוף, כי זהו ענין של צרית, ענין של התקשרות, וצמילה נעשה התקשרות הגוף של ישראל להקצ"ה, וע"י פסח ומילה הי' התקשרות

הגוף וגשמה, וזהו מה שכ' ואומר לך בדמיון חיי ואומר לך בדמיון חיי, חיות כפליים, חיות של הגוף, וחיות של הנשמה, חי חי יודוך.

עו"ל כי מילה הוא מלוא המועלת על היחיד, והוא ההתקשרות מלד היחיד, ופסח הוא מלד הכלל, וכמו שאיתא בגמ'. שק"פ נידון כק"ל מפני שצא צנופיא, וק"פ הוא ההתקשרות מלד הכלל, מלד הכלליות של כנסת ישראל.

ה) במצרים היו צנ"י שקועים צמ"ט שערי עומאה, כי מצרים היא ערות הארץ, ומלכד אשר עמאו גופם של בני ישראל, ה' שם גם ענין של זנות השכל, החטא של עבודה זרה, ונגד שתי עומאות האלו ניתן להם שתי מלות האלו, דם פסח ודם מילה. ענין קרבן פסח הוא התרחקות מעבודה זרה, וכמו שמציא רש"י (שמות יב' ו') דברי חז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם לאן של מלוא, שק"פ הוא התקשרות להקצ"ה והתרחקות מעבודה זרה, וכן מלינו שכל מקום שה' ציעור עבודה זרה צכלל ישראל ה' עשיית הקרבן פסח צאופן יולא מן הכלל, כדכ' אלל יאשיהו (מלכים ב' כג' כא'), וילו המלך את כל העם לאמר עשו פסח לה' אלקיכם וגו' כי לא נעשה כפסח הזה מימי השופטים וכו', שאחר שציער יאשיהו המלך את כל הגילולים שהיו אלל כלל ישראל, אז עשה קרבן פסח שהוא התרחקות מעבודה זרה, ומיוחד קרבן פסח שיש בו התקרבות יתירה להש"ת, והתרחקות מעבודה זרה.

ידועים דברי הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פל"ג) כי ענין של כל הקרבות להרחיק לב האדם מעבודה זרה, והקשו עליו מאדכ"ל שהקריב קרבן, ולא ה' שם ענין של עבודה זרה, ולכן

יובספרים מבואר שהוא חשני בריתות שיש באדם, ברית חלשון וברית המעור, חלשון הוא כח הדיבור כח הנשמה וברית המעור, הוא ברית עם הגוף.

מפרש הרמב"ן כי הענין של קרבות הוא התקרבות להש"ת, וציאור דברי הרמב"ם הוא, כי אין המדובר כאן מע"ז ממע, רק כשהרגיש אדם הראשון הרגש של "אני", והרגיש התרחקות מהצורה עולם שהוא דבר נפרד, הקריב קרבן, לקרב עצמו להש"ת ולצטל המדגוד של הרגש ה"אני", כי מה שמרגיש קלח ה"אני" הוא ג"כ גדר של ע"ז. וכמו שאמרו חז"ל שצמסכת ע"ז של אברהם אבינו ה' ד' מאות פרוקי, שציאר כל מיני ע"ז שיש בעולם, וכל הרחקה מדציקות צהש"ת והרגשת העלמיות נכלל צסם עבודה זרה, ומטעם זה הקריב אדכ"ר קרבן כשהרגיש עצמו לדבר נפרד, לקרב עצמו להש"ת. ודברי הרמב"ם מכוונים עם דברי הרמב"ן, שקרבן יסודו התקרבות להש"ת, ולצטל כל הרגש של עבודה זרה והתרחקות מהש"ת, וקרבן פסח הוא קרבן מיוחד, שהוא הציטול של ע"ז, שמציא את האדם לדציקות צהש"ת, וכמו שאמרו שהאוכל קרבן פסח כאוכל אתכא דמלכא, ומרחק את האדם מכל מדגוד של עבודה זרה.

כתיב (שמות יב' ג') דברו אל בני ישראל לאמר צעפר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לצית וגו', וכשמשה אמר הציזיו לכלל ישראל כתיב, משכו וקחו לכם לאן, ואמרו חז"ל משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאן של מלוא, כי איתא צספרים צסם הזכ"ק שכל התורה כולה יש צה צחינה של שמור וזכור, שמור הוא ענין השלילי שצמל"ע, וזכור הוא ענין החיובי שיש צהמלוא, וצדצרות ראשונות כתיב רק זכור, שהש"ת אמר זכור, וצהמאמר של זכור נכלל ממילא השמור, שישמור עצמו לצל יחלל קדושת השצת, וצדצרות אחרונות כתיב שמור, שזה שמירה שלא יעשה דצרים

יובספרים מבואר שהוא חשני בריתות שיש באדם, ברית חלשון וברית המעור, חלשון הוא כח הדיבור כח הנשמה וברית המעור, הוא ברית עם הגוף.

המחללים קדושת השבת. כשאמר הקב"ה למשה שיקחו קרבן פסח לא אמר ה"משכו", ומשכו הוא השמור של המזבח של ויקחו להם איש שה לבית אבות, ומשרע"ה כשאמר המזבח לכלל ישראל אמר להם, משכו ידיכם מע"ז, זהו ענין השמור, ואז קחו לכם לאן של מזבח, יכולים הם להתקרב להשי"ת ע"י הקרבן פסח.

וההתקרבות של קרבן פסח יש לה מעלה מיוחדת, שההתקרבות באה בדרך דילוג, וכמוש"כ רש"י שפסח הוא לי דילוג, שכלל ישראל היו אז שקועים צמ"ע שערי עומאה, וע"י קרבן פסח זכו להיות יושבים ואוכלים אחכא דמלכא, וכן מזבח מילה הוא התקרבות בדרך דילוג, שמנשא את האדם באופן פלא, וכמו שאמרו חז"ל

ששון זו מילה, שעלי אמר דוד שש אנכי על אמרתיך כמוציא שלל רב, שמילה הוא שלל רב שבה אל האדם צבת אחת, כי מזבח מילה הוא מתנה גדולה משמים שמגבי את הגוף ישראל לדיקות צהשי"ת, וכמו שמפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיצוצא ז"ל, מה שאמרו חז"ל דבר אזה לאלף דור זו מילה, שהי לורך לאלף דורות של עבודה צדי שיזכו צ"י למזבח מילה, וכל אדם ישראל נכנס בצרית הזה בדרך דילוג. ולכן ניתנו אז לכלל ישראל צ' מזבח האלו שהם מגביהים את האדם דרך דילוג, ומשכו צ"י מעומאה מזרים, הקרבן פסח ריחק אותם מעבודה זרה, ומילה מתאווה, וכמו שידועים דברי הרמב"ם שמזבח מילה הוא למעט את התאווה של הגוף.

דם פסח ודם מילה *

נגמר צעת הצרית מילה, ולכן המנהג ישראל הוא לקרות את השם צעת המילה, כי השם מורה על המכות של הילד, וצעת שצאים לו כל הכוחות אז נותנים לו השם.

רואים אנו כי יש שני מצ"ע אשר על ציעולם חייב כרת, מזבח מילה ומזבח קרבן פסח, וצמ"ס בפירוש המשניות לאבות כותב כי אף שאין אנו יודעים מתן שכרן של מזבח, אבל מהעונש יכולין לדעת את השכר, שאף שלפי שכל האנושי הי' סצרא לומר כי אם על ציעולה צא לו עונש גדול, אין לו כ"כ שכר על קיומה, אבל הרמב"ם מפרש כי מהעונש יכולין לדעת השכר,

בפסח נולד ילחק, הפעם הראשון שנזכר ענין סעודה בתורה הוא צמילת ילחק, ויעש אברהם משחה גדול ביום הגמל את ילחק, ובתום שם פירשו דקאי על מילה, ה"ג מל, וידוע מספרים כי דבר הנזכר בפעם הראשון בתורה סימן ששם הוא העיקר, מזה רואים אנו כי סעודה שייך צעיקר לצרית מילה, ואף שהצרית מילה הוא ההתחלת החיים של התינוק, ויודעים אנו כי סעודה עושין לגומרה של תורה, רואים אנו מזה כי הצרית מילה הוא הגמר צבת, כי צעת שצא התינוק בצרית עם הקב"ה, באים אליו כל הכוחות שלו, ורק שצריך צמשך ימי חייו להוציא הכוחות האלו מן הכח אל הפועל, אבל צבת צבר

• נאמר אצל ברית מילה בחוהמ"פ תשל"ח, אצל הילד דוד איזבי שיחי בן הר"ר יצחק חייו בן גיסו הרב ארי' ליב איזב שליט"א.

כי אם בא לו עונש כרת על ציטול מזבח, זה סימן שהמזבח הוא ההיפוך מכת, כי כרת פירושה שנכרת מדציקות צהש"ת, ואם אנו רואים שיש לו עונש כרת זה סימן שאלו צ' המלות מציאים האדם לידי דציקות הכי גדול צהש"ת.

דרשו חז"ל דבר לוי לאלף דור, שקאי על מלות מילה, ומפרש הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאיצילא, כי הכונה שהי' לריך אלף דורות של עבודה צכדי צכ"י ווכלו ע"י עבודתם להגיע להמלכה של מילה, כי מלות מילה היא צדילוג, שמצבי' את האדם צדילוג שלא צהדרגה, וכן מלות פסח היא צדילוג, פסח הוא מל' דילוג, ואלו צ' המלות מציאים את האדם לידי דציקות צהש"ת צאופן דילוג, אלא שזה מלד הגוף וזה מלד הגשמה, צרית מילה הוא התקשרות הגוף להש"ת, ופסח הוא דציקות של הגשמה, כי פסח איתא צספרים הוא מל' דיצור, פה סח. כמו שאיתא צגמ. פסחים (פה:): כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא, שפסח היא התקשרות של הגשמה והגשמה צהש"ת, ודיצור הוא כח הגשמה, וכדצרי החרגוס עכ"צ ויפה צאפיו גשמת חיים ויהי

האדם לנפש חי', ומחרגס לרוח ממללא, ואלו צ' המלות שייכים זה לזה, ששניהם מציאים את האדם לדציקות צהש"ת דרך דילוג, ומילה הוא התקשרות הגוף, ופסח הוא התקשרות הגשמה.

בקרוב פסח רואים אנו כי כל ההתעוררות בא מלמעלה. ולכן נקרא פסח כשם שצת, ממחרת השצת, שנותנים להאדם הארה מלמעלה. ואז נועלים ממנו כל ההארות האלו, ועבודת האדם צימי הספירה הוא שריך האדם ע"י יגיעתו להגיע לאותן ההארות שירדו צימי הפסח, ואז אח"כ בא שצעות, שנותנים לו צחזרה כל ההארות, וכן הענין צצריה מילה, שצעת הצריה צאים אליו כוחות גדולים, ואיתא צספרים כי יורדים אורות גדולים צעת צרי"מ, ואח"כ נועלין אותן ההארות ממנו, ולריך הוא ע"י עבודתו להגיע לאותן הכוחות שנחתו לו צעת הצרי"מ ולגלות הכוחות שיש לו ולהוציאם מן הכח אל הפועל, ולכן מצרכין הרך הנימול כשם שנכנס לצריה, עם כל הכוחות האלו, כן יכנס לחורה ולחופה ולמעש"ע, עם כל הכוחות האלו, ושיחכ להוציאם מן הכח אל הפועל.

העשר מכות והעשרה מאמרות *

א

השמים וארץ צדצר ה', כמוש"צ צדצר ה' שמים נעשו, כן לעולם ה' דצרך נלצ צשמים, שהצצר ה' שהי' אז קיים לעד וע"י אותו המאמר יש קיום להצריאה צכל עת, ואם היינו מסתכלים צאספקלריא המאירה אז צעת שהיינו רואים אור היינו רואים צחוש את המאמר "יהי אור", האין שהמאמר הזה הוא כל המציאות והקיום של

בספח"ק מצואר שהעשר מכות צאו לצרר העשרה מאמרות שצבה נצרא העולם. וציאור דצריהם הקדושים הוא, שכל קיום הצריאה הוא רק ע"י הצצר ה' המהוב ומחי' את הצריאה צכל רגע, וכמאמר הכחוצ לעולם ה' דצרך נלצ צשמים, שמאמר הש"ת לא הי' רק צשעת צריאה העולם, רק כמו שצעת צריאה העולם נצראו

ראינו צורך להעתיק כאן קטע משיחה לפרשת בא. שמבאר ענין העשר מכות וחשייכות ביניהם להעשרה מאמרות.

המלריים גם במכה א', אלא כמו שמפרש הכחוש, "כי עתה שלחתי את ידי ואך אתך ואח עמך בדבר ותכחד מן הארץ, אולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ", שע"י רצוי האותות והמופתים יתרבה ויתברר שצחו של מקום, והוא כעין חירן המשנה, להפרע מן הרשעים וכו' וליתן שכר טוב ללדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וכמו שמבאר בשפ"א כי אלו ה' העולם נברא במאמר א', ה' ניכר לעין כל המאמר ה' המכוה את הכל, וע"י רצוי המאמרות נתגדל ההסתר בכל מאמר, עד שיש מקום לעבודה ולבחירה, וע"י נתגדל הכבוד שמים ע"י עבודת הלדיקים, כן במלריים ע"י רצוי המכות נתברר הכבוד שמים שיש בהבחיאה.

תכליתם של העשר מכות ה' להיפרע מן הרשעים, וליתן שכר טוב ללדיקים, וכמבאר במדרש שהמכות היו נגוע ורפוא, נגוע למלריים ורפוא לישראל, שע"י כל מכה נתגלה אותו מאמר ה' שזכוחה ליפרע מן הרשעים, וליתן שכר טוב ללדיקים, נגוע להמלריים ורפוא לישראל, ובזה יש להבין דברי המדרש על הקרא (ר"פ וארא) וידבר אלקים אל משה וידבר אליו אני ה', ואמרו חז"ל אלקים אני למלריים ואני ה' לישראל, והיינו שבאותו מכה שהי' מדת הדין המרומז בשם אלקים להמלריים, ה' מדת הרחמים המרומז בשם הוי' לישראל, ואלו צ' התכליתים שהי' בכל מכה ומכה מבאר הקרא להדיא, למען שתי אותותי אלה בקרבי, הנגוע למלריים, ולמען חספר וגו' וידעתם כי אני ה', הרפוא לישראל.

ב

כל מכה מהעשר מכות ה' מקביל ומכוון כנגד מאמר א', וכסדרן של העשרה מאמרות.

האור, רק שהקצ"ה צרא את עולמו באופן שיכ"י העלם בהבחיאה, ושלא יכ"י ניכר לעין כל הדבר ה' המכוה את הכל, וכד' החי הרי"ם ז"ל שעולם הוא מל' העלם, וממילא יש הסתירים המעכבים את האדם מלראות את הדבר ה' באספקלריא המאירה כנ"ל. ובכן יש מליאות של בחירה, שהיא ציד האדם לבחור בטוב ולהכיר את הבורא, ובן להיפוך יש מליאות של בחירה ברע ח"ו, לכפור במליאות הבורא ובהשגחתו התמידית בקרב הארץ, וזהו מפליאות הבורא ית' שיכ"י מליאות כזה לכפור במליאותו, כמאה"כ (תהלים סו' ג') צרוב עוזך יכחשו לך אויבך, שזהו מגבורות השי"ת הכי גדולים שיכ"י מליאות כזה של יכחשו לך אויבך, מליאות של יודעים רבונם ומתכוונים למרוד בו.

הסתירות אלו שיש בהבחיאה, גורמים שיכ"י נראה לעין האדם כאלו סדר הטבע שסידר הקצ"ה בעולמו הוא הכרחי, וכאלו כל סדרי העולם ומאורעותיו תלויים בהסבה והמסובב, ואין ניכר לעין האדם העשרה מאמרות המהווים קיום הבחיאה בכל רגע ורגע, וללורך הזה הולרכו העשר מכות לברר המאמרות, לברר ולאמת מליאות הבורא והשגחתו, וכן מבאר בדברי הרמב"ן (סו"פ בא) שזה ה' תכלית העשר מכות ולכן כתיב "למען חדע כי אני ה' בקרב הארץ", להורות על ההשגחה כי לא עצז אותם למקרים כדעתם, ואמר לעמן חדע כי לה' הארץ, כי הם שלו שבראם מאין, וכן אמר בעבור חדע כי אין כמוני בכל הארץ להורות על היכולת שהוא שליט בכל ואין מעכב צידו, כי בכל זה היו המלריים מכחישים.

וכמו שבהעשרה מאמרות מקשה המשנה (פ"ה מ"א דאבות) והלא במאמר א' יכול להבחיאות, כמו"כ צודאי ה' שייך להכניע את

של פרעים, ולכן צריחת יום שני הוא ענין של רצוי, [מלבד כי עלם הדבר שיש מליאות של יום שני הוא רצוי, מה שנעשה מיום אחד ליום שני, זה ה' ענין של רצוי], וצריחת היום של הצדלה מורה על ענין הרצוי, שפ"י הצריחה של הצדלה נעשה הרצוי פרעים צהריאה. וזהו כונת הגמ'. חילק מעשיו ומלך עליהם, שחלק מעשיו והבדיל בין הפרעים צהריאה, ואז ה' שייך צחינת מלך, צהחינה של אין מלך בלא עס.

ארבה הוא מלשון רצוי, ולכן צא הארבה צרצוי וצכמות גדולה, וע"י מכת ארבה נתברר המאמר ה' של יהי רקיע, הצריחה של הצדלה, כי צאמת עם המאמר ה' של יהי רקיע ה' השפעה של דעת, כי להבדיל בין כל פרט ופרט, לריכים הדעת להכיר החילוקים שיש בין כל פרט ופרט, וכמאמר חז"ל (ירושלמי פ"ה דברכות) אם אין דעת הצדלה מנין, שהצדלה צא מתוך צהירות הדעת, ולכן הצריחה של יום שני שה' צריחה של הצדלה צא עמה השפעה של דעת, להבחין ולהכיר ההבדלה, וכשנחזק בהפרשה נראה איך שפ"י מכת ארבה צא הארה של דעת.

במכת ארבה כתיב "הערס תדע כי אצדה מלרים", עם מכת ארבה ה' השפעה של דעת, וגם אלל המלריים נתגברה מדת הדעת, אך גם ההשפעה של דעת ה' צהחינה של נגוע למלרים, שצאמת כפי ההתגברות של המכות ה' קשה להמלריים לסבול אותם, והיו צאמת נכנעים

ונצאר כעת ה' מכות האחרונות הכתובים צפרשת צא, ארבה, חושך, מכת זכורות הא"ך הם מכוונים כנגד ה' מאמרות הראשונות, מהעשרה מאמרות. כי צירור המאמרות היו מלמעלה למטה, כי המאמרות היו צהשתלשלות צלמלום אחר צלמלום, וכמו שכבר אמרנו צסם השפ"א כי אלו ה' צריחת העולם צמאמר א', המאמר של צראשית, לא ה' בעולם הסתר כלל, וצכל מאמר נשתלשל הארת הצורה ית' ליותר צלמלום, ונחצמלמה גלוי כבודו ית' צחוך הצריחה, ולכן צירור העשרה מאמרות היו מלמעלה למטה, כי ע"י המכה הראשונה נתגלה ההסתר של המאמר העשירי, וכן כסדר עד שה' מכות האחרונות מכוונים נגד ה' מאמרות הראשונות. וצודאי דברים האלו הם עמוקים מהשגחינו, אצל כד נעיין צזה מוכל לראות קצת הכיוון של אלו ה' מכות לאלו ה' מאמרות.

כתיב ויאמר אלקים יהי רקיע צחוך המים ויהי מצדיל צין מים למים, זו הייתה המאמר השלישי, הצריחה של יום שני, וצגמ. ר"ה (לא). איחא ציום שני מה היו אומרים גדול ה' ומהולל מאוד, על שם שחילק מעשיו ומלך עליהם, והשירה שהיו אומרים צכל יום ה' מכוון נגד הדברים שנצראו צאותו היום, ולהציא לידי גלוי הצריחה של אהו: היום, ומכגמ. משמע כי צריחת יום שני ה' ענין הרצוי, והציאור הוא, כי רצוי שייך רק כשיש הצדלה, כי ע"י ההבדלה שהבדיל הקצ"ה צין כל הפרעים צהריאה, יש כאן רצוי

י כתיב (יהושע כד' ג') וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק. ולכאורה מה רבוי הוא זה, הלא הפסוק מסיים ואתן לו את יצחק. אך הענין הוא כי יצחק שמדתו מדת הגבורה ענינו הוא מה שכולל בתוכו כמה גוונים וכוחות, והוא שליט עליהם ומאחדם וזהו בחינתבבוי, (באברהם כתיב אחד ה' אברהם, [ולכן ה' עקר כ"כ זמן רב]), ובאריז"ל מבואר שארבה בגימטריא יצחק, כי ארבה שהיא ענין של רבוי בא ממדת יצחק. [ובפ"י על ההגדה להרה"ק המגיד מקוזניץ ז"ל הקשה למה רמז האריז"ל שארבה בגימטריא יצחק הלא הפסוק מסיים להדיא ואתן לו את יצחק ומבאר שם כי מה שהרבה זרע לאברהם ה' כדי שיהי בחירה ביצחק, וה' רגיל לחזור על מאמר הזה בכל שנה בליל הסדר, והוסיף כי יכולין לפרש בפשטות כי רק ע"י מה שהירבוי זרע לאברהם ה' יצחק נקי מכל סיג ופגם, וכידוע מספה"ק כי מה שה' לאברהם בנים אחרים ה' בכדי שהרע יצא לחוץ, וישאר יצחק נקי מכל סיג ופגם. (המסדר)]

מחמת אי היכולת לסבול העושים, [הכנסה אי אמיתית], והמלכיים השתמשו במדת הדעת לחזק ולהכניד את לבם, שיהי להם תקיפות הדעת לסבול העושים ולא להיכנע מפניהם.

אצל בני ישראל ג"כ מלינו שטם המכה של ארצה בא השפעה של דעת, דכתיב "ולמען תספר באזני בן ובן בן אחר אשר התעללתי במלכים ואח אחי אשר שמתי צם וידעתם כי אני ה'", הרי מפורש בחורה שהכלית של מכת הארצה, בהכנייה של רפוא לישראל, הי שיתרצה אללס מדת הדעת, להכיר השגחת הצורא, לצוא להכירה של וידעתם כי אני ה'.

ג

מכת חושך מכון כנגד המאמר השני של העשרה מאמרות, יהי אור ודבר זה אין לריך לפנים, וכמבואר בקרא הנגוע למלכים והרפוא לישראל, שלהמלכיים הי חשך, ולכל בני ישראל הי אור צמושצותם, כי צעת צריחת העולם כתיב וחושך על פני תהום, וחושך זה לא הי רק העדר אור, רק הי צריחה של חושך וכמבואר צרמב"ן צפרשת צראשית, וצעת מכת חושך נתגלה ונתבררה המאמר יהי אור, שהמלכיים שלא

האמינו בהקצ"ה ובהשגחתו העליונה על הצריחה, לא יכלו להחלים עצמם עם המאמר יהי אור, לכן הי אללס מליחות של חושך, "וימש חושך". וכמבואר צמדרש שהי ממשות של חושך, כמו שהי לפני המאמר יהי אור, חושך על פני תהום. אצל בני היו הכלים הראויים לקבל המאמר הזה, ולכן אללס כתיב ולכל בני הי אור צמושצותם, שהאיר להם האור מהמאמר יהי אור, ולכן איתא צספרים שהאור שהי לבני אז הי אור הננוז מששת ימי צראשית, האור מהמאמר יהי אור.

מכת העשירית, מכת צכורות, מכון ומקביל כנגד מאמר הראשון, המאמר של צראשית וכמבואר צגמ. ר"ה (לב). צראשית נמי מאמר היא, אף דלא כתיב לשון ויאמר, כי צעת ההעברה מאין ליש לא שייך כלל אמירה, אצל נחשצ למאמר, כי הוא ג"כ גלוי צהצריחה, וצמכת צכורות הי התגלות חלקות צצחינת הדרגא של מאמר זו של צראשית, כי צבר ציארנו צשם השפ"א כי כונת המשנה הלא צמאמר אי יכול להצריחות הוא להמאמר של צראשית, ואלו הי הצריחה רק צמאמר של צראשית, לא היחה הסתר כלל צהצריחה, והיחה ניכר צכל הצריחה המאמר

יהי מרגלא בפומי להגיד בשם הרה"ק מאיזביץ ז"ל, דבעצם דיבור יתירה היא סתירה לחכמה, ופגם במדת הדעת, וכדאיתא סייג לחכמה שתיקה, וזהו הביאור במה שאומרים בפייט הדעה והדיבור לחי העולמים, כי כל הדברים שמחשבים שם הם סתירה זה לזה, ואומרים כי רק אצל הקב"ה שייך שיהי שניהם ביחד, וזהו מה שאומר, כי אצל בשר ודם הדעה והדיבור הם תרתי דסתרי, ורק אצל הבורא ית"י אין הדיבור סתירה לדעה. וזהו כונת הכתוב ולמען תספר באזני בן ובן וידעתם, כי ע"י הרבוי סיפור יציאת מצרים הסיפור ישפיע רבוי דעת, עד שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, שהאדם נתעלה ונעשה בעצמו משובח, ואין להאדם לחשוש כי ע"י רבוי הסיפור יהי לו איזה פגם במדת הדעת.

ינמצא דבשעת מכת חושך הי אצל ישראל מציאות של אור, מצד המאמר יהי אור, ואצל המצריים הי מציאות של חושך, ואף שהיא ב' הפכים בנושא א', כבר ביאר המהר"ל כי דבר זה שאין שייך שני הפכים בנושא א', הוא ג"כ בריאה, והוא רק מחוקי הטבע והאדם נברא יום המושג הזה, אבל למעלה מסדר הטבע, כשבטל כל ההסתירות אין חוק כזה, אין סתירה בין האור לחושך, ושייך שיהי ב' הפכים בנושא א', ואף שלנו אין מושג כזה, היינו כנ"ל שאנו נבראים עם מושג של אין שתי הפכים בנושא אחד. (וכמו שהמושג של „אמתא באמתא היכי יתיב“, הוא רק מחוקי הטבע, אבל למעלה מן הטבע אין כלל כזה, ולכן ארון עצמו לא הי מן המדה).

ומבואר במקו"א כי גם בהעשרת הדברות, הדיבור הראשון של אנכי לא נאמרה בלי ציווי, כי ע"י הדיבור של אנכי הי הוויית עם ישראל מאין ליש ולא הי שייך מושג של אמירה, (וידוע מספ"ק כי העשרת הדברות מכוונים להעשרה מאמרות, וע"י העשר מכות באו העשרה מאמרות לידי גלוי של העשרת הדברות, ע"י בשפ"א פ' תרל"א).

של צראשית, ובעת מכת בכורות נתגלה המאמר של צראשית, שכל הסחירות שנגרמו ע"י רצוי המאמרות ורוב הנזקים נתבטלו בעת המכה הזו, וכמו שכתב אני יולא בתוך מזרים ותרנס אונקלס אנה מתגלי, היינו שה"אני" שהוא מלוצש ומוסתר בדרכי הטבע, יולא מתוך כל הלבושים וההסחירות, ונתגלה בתוך הצריחה האני המהוב אח כל הצריחה, והי ניכר לעין כל איך שהקצ"ה מהוב אח כל הצריחה, וזה הי הצירור וההתגלות של המאמר הראשון, המאמר של צראשית.

בני ישראל יש להם שייכות להמאמר של צראשית, וכמו שאמרו חז"ל בשביל ישראל שנקראו ראשית, ולכן נמשכו אחר ההתגלות הקדושה שהי צמכה זו, ההתגלות מהמאמר של צראשית, ובאותו שעה נתקדשו בני ישראל בקדושה זו של הראשית, ולכן באותה שעה נתקדשו בכורות בני ישראל, הראשית שצראשית, ואף שהיו בני ישראל שקועים צמ"ט שפרי עומאה, אבל היות שבני צנקודה הפנימיות שלהם שייכים להנקודה הזו של ראשית, לכן בעת שנתגלה הראשית נמשכו אחריו. וזה הי הרפוא לישראל.

המצריים שהיו לגמרי תחת סדר הטבע לא הי להם שייכות להראשית, ולכן בכורי מזרים, הראשית מלד העומאה, לא היו יכולים לסבול

ההתגלות הקדושה של ה"ראשית", שהי להם קצת אחיזה בהראשית, והי צנחית ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, והם צרחו מההתגלות הקדושה של הראשית צנחית ערק מקמי מרי", עד שנתבטלו לגמרי ונתדבקו בהעדר שהוא היפוך הראשית, ולכן "ומת כל בכור בארץ מזרים", וזה ההתגלות של הראשית בעלמו הי הנגוע למזרים ורפוא לישראל, חלקים אני למזרים ואני הי לישראל.

הרי ציארנו האין שג' מכות אלו האחרונות הוליו כוחות של כלל ישראל (מן הפנים) לידי גילוי ונחצרה ונתגלה מדת הדעת של כלל ישראל (ע"י מכת הארצה) ומדת הבינה והאור של כלל ישראל (ע"י מכת חושך) – והראשית של כלל ישראל – שהוא ג"כ מדת החכמה כמו שתרנס תרגום צראשית צחוכמחא (וכדכ' צחכמה יסד ארץ) ונתדבקו צחכמה. אלו הם הג' גילויים שנתגלו צבחי רפוא לישראל ע"י ג' מכות אלו.

אמנם גילויים אלו לא היו רק (אז) פעם א' וכמו ש"כ רמב"ן סו"פ בא ואח"כ חזרו תחת סדר הטבע, אבל ע"י הזכרת יל"מ ועשיית המלות שהם זכר ליל"מ, ובפרט ע"י סיפור יל"מ בליל פסח, יכולין לעורר השגות אלו של חכמה בינה ודעת שנתגלו אז.

יכתוב (במדבר ח' יז) כי לי כל בכור בבני ישראל וגו' ביום הכיתי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם לי ומבואו שאותה ההתגלות שהי נגוע להמצריים, "הכותי כל בכור", הי ג"כ רפוא לישראל, "הקדשתי אותם לי".

לקוטי דיבורים על עניני שביעי של פסח

והבינו ונחנו שזח על ההנהגה של מי כמוכח
באלמים, וזהו כל ענין השירה, השבח על הגלות,
וההכרה שגם בהגלות ה' לורך.

אמרו חז"ל (שמו"ר פכ"ז ד') פ' פתחה
בחכמה ותורת חסד על לשונה מיום שצא
הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא
מלינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל, צא
אדכ"ר ולא אמר שירה וכו', ע"כ, ותמכו
המפרשים הלא אדכ"ר אמר שירה כמו שאיתא
במדרש שאמר לכו נרננה לה' נריעה ללור ישענו,
וכן צעח שעשה חסובה איתא במדרשים שאמר
מזמור שיר ליום השבח עוב להודות לה', ולמה
אמרו חז"ל שלא אמר אדם שירה מעולם. אלא
שעיקר ענין השירה הוא, להראות הכבוד שמים
שיש בהריאה, ואף שכבר היו אנשים שאמרו
שירה על גס שאירע להם, לא אמרו שירה אלא על
הגם וההללה מן הרע, אבל להגיד שירה על הרע
גופא זה לא מלינו עד שצאו בני ישראל ואמרו
שירה, כי זה עיקר ענין השירה, שיצא ההכרה
מתוך הבריאה שהכל הוא ביד השי"ת, ושגם
מהנרות נתרצה כבוד שמים, ומה שה' נראה
להם צעח הצרכ כהסתר וכחילו אינו כבוד
שמים, ראו בני אחר הגאולה כי על הכל ראו
לשיר להשי"ת, והכל הוא ללורך כבוד שמים, ועל
זה אמרו בני שירה.

במדרש (שמו"ר) חשורי מראש אמנה
(שה"ש ד') עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא
שנאמר שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה

אז ישיר משה, אמרו חז"ל (שמו"ר פכ"ג
ג') כך אמר משה לפני הקב"ה, יודע אני שחטאתי
לפניך באז, שנאמר (שמות ה') ומאז באתי אל
פרעה וגו', לכך אני משבחך באז הכ"ד אז ישיר
משה, בא וראה דרך הדיקים כמה שהם עורחים
הם מחקנים הוי (שה"ש ד') נופת תעופנה
שפתותיך כלה, ע"כ, ומצאנו הבית הלוי דברי
המדרש, כי צעח שהיו בני ישראל בארץ מצרים לא
הבינו הנהגת הקב"ה בהגלות, והי' להם לער
מקושי השיעבוד, ומשרע"ה אמר להשי"ת ומאז
באתי אל פרעה, שלא הבין הנהגת הגלות, אבל
עכשיו שנאלו הבין שהגלות ה' לעובדים,
ושמהגלות ילא כבוד שמים, ועל זה אמרו בני
עכשיו שירה, הן על הגלות והן על הגאולה, ובזה
תיקן משרע"ה את החטא שאמר ומאז באתי אל
פרעה.

חשירה שאמרו בני ישראל ה' הן על הגלות
והן על הגאולה, וכמו שאומר השפ"א צפי
הפסוק ויאמינו בה' ובמשה עבדו, "שהאמינו
למפרע על כל הגלות וקבלו צאהבה", (שפ"א
לפסח תרמ"ז) ולכן מלינו צשירה שאמרו אמר
אויב ארדף, כי גם על זה נתנו שבת, כי ראו שעי"ז
נחגל כבוד שמים, וצעח שאמרו שירה הבינו את
ההנהגה של הקב"ה בהגלות, וכמו שכבר ביארנו
דברי הגמ' במס' גיטין (נו:) שצעח חורבן בית
המקדש אמרו מי כמוך צאלים ה', מי כמוך
באלמים, שהקב"ה שותק כביכול נגד כל
המגדפים, ונראה כחמ' איך בא זה צאמלט
השירה, רק ששירת הים ה' שבת על הגלות ג"כ.

ובאחיה זכות אומרים ישראל שירה זכות
אברהם וכו' עיקר השירה יהי לעתיד לבוא,
כאשר יחזרר לעין כל הנהגת הצורח ית' בגלות,
ויראו הכל שהגלות היא לעוצתו, וכמו (זכרי' י'
ו') והי' כאשר לא זנחתם, שלעתיד יחזרר
שלעולם לא עזב השי"ת את עמו, והכל הי'
בהשגחה מיוחדת ממרום, ואז כאשר יהי ההכרה
הזו בכלל ישראל יהי שירה, על כל הגלות ועל
הגאולה ממנה. ובעת שיאלו בני ישראל ממלרים
הי' להם אמונה בהי' שכל הגלות הי' לעוצתם,
ואע"פ שלא הי' להם הידיעה הזאת בהכרה
מפורשת, אבל האמינו שכל הגלות הי' לעוצתם,
ובכח אמונה זו אמרו שירה, וזוהי כונת המדרש
כי עיקר השירה היא לעתיד כאשר יהי ההכרה
צדיעה צרורה שכל הגלות הי' לעוצתם, ובני
ישראל בעת שיאלו ממלרים אמרו שירה בכח
האמונה.

בתורה מלינו שפ' האזינו נקראת בשם
שירה, ומקשה השפ"א הלא הרבה עונשים
כתובים בפרשה, ולמה נקראת בשם שירה, ומבאר
שם כי הכונה בזה היא כי גם על זה אנו נותנים
שירה, וכדכ' חסד ומשפט אשירה שגם על
המשפט נותנים שירה, וזה הוא עיקר נקודת
השירה לזכר שגם על הפרעניות ראוי לתת שירה,
כי כל המשפטים הם לבניי לעוצה. וזוהי כונת
הקרא (דברים לא' י"יט') ואמר ציוס ההוא על
כי אין אלקי בקרבי מלאוני הרעות האלה, ואנכי
הסתר אסתיר וגו' ועתה כתבו להם את השירה
הזה וגו' וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא
תשכח וגו', ואמר הרבי ר' בונם מפרשיסחא ז"ל,
כי מה שהם אומרים כי אין אלקי בקרבי נחשב
לחטא, כי לריכין להאמין כי השי"ת עמנו בלילה,
ועל זה באה השירה, להגיד כי אף בעת לילה
הקב"ה עמנו, וזה הוא שכ' וענתה השירה הזאת

לעד, לזכר נקודה הזאת שהשי"ת עמנו בעת לילה,
(שפ"א וילך חל"ט). והדברים מבוארים שפיקר
השירה הוא לזכר כבוד מלכות שמים הן בגלות
הן בגאולה, והשירה באה מההתפעלות בנפש
ישראל ע"י הנם, שצא להכירה והאמונה שגם
הגלות הי' לעוצת כלל ישראל.

בגמ. סנהדרין (לד.) ציקש הקב"ה לעשות
חזקיהו משיח וכו' אמרה מדה הדין לפני הקב"ה,
רצש"ע ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות
וחשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקי' שעשית לו
כל הניסים הללו ולא אמר שירה לפניך חעשיהו
משיח וכו', עי"ש, והשפ"א מביא בשם החידושי
הרי"מ (שפ"א לפסח חרמ"צ), כי חזקיהו לא אמר
שירה כי לא נתפעל ע"י הנם, שהי' לו ההכרה
שגם סדר הטבע הכל הוא ציד הקב"ה, כי עיקר
השירה בא מחוץ ההתפעלות בשעת הנם עד
שצא להכירה שהכל הוא ציד הקב"ה, אבל
חזקיהו שהי' לו ההכרה והאמונה כל הזמן שסדר
הטבע הוא ציד הקב"ה, לא נתפעל ע"י הנם כלל
להכירה הזו, ולכן לא הי' יכול לומר שירה.

ב) במדרש (שמור פ"ט ח') ולא יראה לך
שאר שבעת ימים, כנגד ז' ימים שבין הגאולה
לקריעת ים סוף, כשם שבתחילה הם ז' ימי
בראשית, וכשם שהשבת מתקיימת אחד לז' ימים,
כך יהיו אלה ז' ימים מתקיימים בכל שנה ושנה
וכו' עיי"ש. ובספרים מביאים מדברי המדרש ראי'
ששביעי של פסח נקרא שבת, ומלינו ג"כ שיום
ראשון של פסח נקרא שבת, ממחרת השבת.
ולריכין להבין אלו ז' שבתות מה ענינם. בשבת
מלינו ז' ענינים, מה ששבת הוא סוף השבוע,
ומה שהוא המתחיל להשבע הבא, כי שבת נותן
הכח להשעה ימים הבאים, וכמו דאיתא בזוה"ק
מיני' מתצרכין כל שתא יומין, ועל דרך הזה מבאר

העבודה של בני ישראל, וכבר זכו מלד עולם על ידי העבודה של ששת הימים האלו לבחינת שבת, מה ששבת היא סוף השבוע, ומאסף כל הכוחות של הששת ימי המעשה, כן בשביעי של פסח, הי' חסיפת הכוחות של אלו ה' ימים, ובאו בני ישראל לבחינה של שבת שהיא כבדייתו של עולם, מה ששבת היא השיא והסוף של ששת ימי המעשה.

ג) ענין נעילת החג מרומז כבר בדברי הרמב"ן, כחיצ (בראשית כ"ו ז') וירא והנה באר צדקה והנה שם שלשה עדרי לאן רבצים עלי' כי מן הבאר ה' היא יסקו העדרים. והאזן גדולה על פי הבאר וגו', והשיבו את האזן על פי הבאר למקומה. וברמב"ן שם מביא דברי חז"ל, שהבאר מרמז לבית המקדש, ושלשה עדרי לאן מרמז להג' רגלים, כי מן הבאר יסקו העדרים שממם היו שואבין רוח הקודש, והשיבו את האזן מונח לרגל הבא, עיי"ש, משמע שיש ענין להשיב את האזן על פי הבאר, לסתום את פי הבאר, וזהו הענין של נעילת החג, שסותמין את פי הבאר עם האזן.

והביאור כזה הוא, כי כל חג משפיע ברכה מיוחדת, כמו שאומרים בנוסח התפלה והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך, שיעשן אותנו, כמו מי שעושן משא, את הברכה המיוחדת שיש בהחג, ועל זה מרמז הבאר, שמשפיע מים חיים לכל מי שרוצה לשאוב ממנה, (ולא דוקא רוח הקודש, כי גם בזמנינו שאין בית המקדש, יש השפעה בהחגים), ובהג' רגלים יש צינור האדם לשאוב מן הבאר. ובעת ששואבין מן הבאר, לריכים לראות שהשפעת החג יהי' קיים אף לאחר הרגל, וכמו שפרש הרבי ר' צונס מפרשים חז"ל, את הקרא (קהלת ז' יד') ציוס עוצה הי' צעוב וציוס רעה ראה, שבעת שיש לאדם אחיזת זמן טוב, ויש לו

האזני חר דברי הגמ' בשבת (ס"ט:) אמר רב הונא הי' מהלך בדרך או במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ימים ומשמר יום אחד חייא בר רב אומר משמר יום אחד ומונה ששה, במאי קא מיפלגי מר סבר כבדייתו של עולם ומר סבר כאדם הראשון עיי"ש, ומבאר האזני חר כי ב' בחינות אלו יש בכל שבת, שהוא סוף ושיא של ששת ימי המעשה, ומאסף כל הכוחות של השבוע, והיא כבדייתו של עולם, ויש בחינה של שבת שהוא נותן הכח צימי המעשה הבאים, כבדייתו של אדם הראשון, ששבת נתן הכח בשבוע הבא, וכמו שאיתא בספרים בשם הרבי ר' שמעלקא ז"ל על הא שאמרו חז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שני שבתות מיד היו נגאלין, כי השבת הראשון נותן הכח צימי המעשה הבאים, וכשימי המעשה נחעלים אז השבת השני נחעלה, ששבת השני בא מכח ששת ימי המעשה האלו, שנחעלו ע"י שבת הראשון, ויום ראשון של פסח ושביעי של פסח הם ב' הבחינות של שבת, וכמו שנבאר בס"ד.

יום ראשון של פסח נקרא בשם שבת, שבת הוא קדושה הקביעה וקיימא מששת ימי בראשית, ואינו חלוי כלל בקדושת ישראל, ואינו חלוי כלל באחעדלית, וכן הוא יו"ט של פסח, קדושה שיוצאת מלמעלה באחעדלית, ולכן נקרא בשם שבת, והיא הבחינה של שבת שהיא נוחתת הכח בששת ימי המעשה הבאים, כי אין כאן כלל אחעדלית שיעורר קדושת השבת, ורק השבת הוא התחלה של הששת ימי המעשה הבאים, וכח השבת משפיע על ששת ימי המעשה, כן בני צעח שיאלו ממזרים ירדו להם אורות גדולים, ובכח זה יאלו ממזרים, ונחעלו עלי' גדולה בדרך דילוג.

בעת שצאו בני ישראל לים וכבר עברו עליהם ששה ימים מעת יליאתם ממזרים, אז התחילו ימי

התעוררות לעוב, לריך לראות שיהי ימים רעים אשר לא יהי לו אלו ההשפעות שיש לו עכשיו, ולריך לראות שישאר הרושם מן החג עד לרגל הבא.

כתיב (שיר השירים ז' ב') מה יפו פעמיו בנעלים בת נדיב, ופירש"י מה יפו פעמיו בנעליית הרגלים, ומפ' החי' הרי"מ ז"ל כי פעמיו הוא מל' הקרא הולם פעם יישעי' ס"ז ח", שהיו"ע דופק ומעורר בתוכו, ובעת שצא לאדם זה להתעוררות לריך לראות שיהי בנעלים, שריך לנעול הדפיקה בנעלים, לנעול בתוכו הארת החג.

כתיב שנעת ימים תאכל מזות וציוס השביעי עלת לה' אלקיך, ומפרש התרגום עלת מל' כנוש, שענין עלת הוא מה שמאסף הכוחות של החג בתוכו, לאסוף את כל השפעת החג והתעוררות שצא לו בתוך החג, ומעלר אלו הכוחות בתוכו, וענין הזה של אסיפת הכוחות היא בכח יוסה"ל, כמו שמצינו בקריאת השם של יוסף שאמר רחל אסף אלקים את חרפתי, שיוסף הוא הכח של אסיפת הכוחות, ולכן יוסף הוא שטנו של עשו, שאלל עשו כתיב מפוזר ומפורד, (הראש של עשו הי' עוב ולכן נקבר במערת המכפלה, אבל הי' נפרד משאר הגוף) שאף שהי' רק איש אחד, אבל כוחותיו היו מפוזרים, וככה נגד עשו הוא יוסף, ענין אסיפת הכוחות, שביעי של פסח הוא הכח של יוסה"ל, כמו שמצינו שקריעת ים סוף הי' בזכות יוסף, הים ראה וינס, מה ראה, ארונו של יוסף ראה, וכל אחד מ ישראל יש הכח של יוסה"ל, הכח של אסיפת הכוחות, וזהו הענין של שביעי של פסח, עלת לה' אלקיך, לאסוף הכוחות של החג בתוכו.

כבר אמרנו כמה פעמים כי בקריאת השם של יוסף מצינו צ' טעמים, אסף אלקים את

חרפתי, יוסף הי' לי בן אחר, ואמר האנני חר שמבקריאת שם של אדם יכולים לדעת מהותו וכוחותיו, ולכן אמר כי ציוסה"ל מצינו ענין של אסיפת הכוחות, וענין של הוספה, ונראה שרק אחר שמאספין כל הכוחות שייך להיות אח"כ הוספה, שאם מאספים כל הכוחות ומאחדם אז יכולין להוסיף עליהם, והכח הזה של אסיפת הכוחות הוא הכח של יעקב"א, שמדתו הוא מדת האמת, שפירושו שכל כוחותיו מחאימים, וכמו שאיתא בספרים שהשם יעקב הוא י' עקב, שי שהוא מורה על חכמה הלך עד העקב, שכלל כל הגוף, ואלה תולדות יעקב יוסף, התולדה של מדת יעקב. המדה של אסיפת הכוחות, הוא הוספה, להוסיף על הכוחות שיש לו. [ולכן איתא בספרים כי חפלת מוסף בשבת הוא כנגד יוסה"ל, ששבת הוא המאחד הששת ימי המעשה, שבת מאחד כל הכוחות של ששת ימי המעשה ומחזירם לשורשם, ואז חל הוספה, (וזה ענין נשמה יתירה בשבת)]. ובשביעי של פסח אם האדם מאחד כל הכוחות שלו ומאספם, אז בכוחו להוסיף על אלו הכוחות, ולהשפיע מכוחות החג גם על אחר החג, בצחינת מוסיפין מחול על הקודש.

ד **בתוס'** סנהדרין (לז:) מביא חשו' הגאונים שבי' א"י אומרים קדושה רק בשבת, ומביאים מדרש שהיו אומרים שירה להקב"ה בכנסיהם, וכל יום כנף אחר אומר שירה, שש כנפים לאחד, כנף לכל אחד מששת ימי המעשה, וכשצאה שבת אומרים החיות לפני הקב"ה אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחר שאומר לפני שירה שנאמר (ישעי' כד') מכנף הארץ זמירות שמענו, עיי"ש, וענין השירה הוא להביא לידי גלוי הכבוד שמים צהריאה, ויום השבת מיוחד לשירה, כמו שכ' (תהלים לא') מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולומר

לשמך עליון, וצנצנא יכולין להציא לידי גלוי הכבוד שמים שיש צהצריאה, כמו שממשיך דוד המלך במזמור שם, מה גדלו מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך, ובניי חכליתם צעולם הוא להציא לידי גלוי הכבוד שמים שצצריאה, כדכ' (ישעי' מג' כא') עם זו ירתי לי תהלתי יספרו, ולכן מכוונים הם ליום השבת, ומסוגלים להגיד השירה ביום השבת.

ובני ישראל צעת שיאלו ממלרים בלו לידי שירה, שהציאו לידי גלוי הכבוד שמים שיש צהצריאה, הן צהגלות הן צהגאלולה, ואז בלו צרי להחכלית שלה נצראו, העם זו ירתי לי תהלתי יספרו, ואז זכו למלות שבת שניתן במרה, ומשבת זכו לתורה, שהיא ג"כ נקראת שירה, ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, וכר"ע מידי דצנצנא נחנה חורה.*

ולכן נקרא שביעי של פסח בשם שבת, (וכמו שהבאנו בלוח ב' בשם המדרש) כי ביום זה זכו צרי לשירה, והציאו לידי גלוי הכבוד שמים שיש צהצריאה, והוא בדוגמת יום השבת, אשר ביום הזה יכולין לשיר להקצ"ה, טוב להודות לה', וביום הזה הגידו שירה, מה גדלו מעשיך ה', צעת שגאלו, ומאוד עמקו מחשבותיך צעת שהיו צגלות להגיד צבוקר חסדיך, צעת הגאלולה, ואמונתך צלילות, ומאמינים אנו שאף צגלות הנרמז צלילות, ה' הכל למען כבוד שמים, (עי' לפיל לוח א').

ח) חג הפסח נקרא זמן חירותינו, והפירוש בזה שיש זמן שצעולם שיש השפעה של חירות, וצפסח אנו נכנסים בזמן הזה שיש צו השפעה של חירות, אבל חלוי אס האדם נכנס לזה הזמן או לא, כי צודאי יש זמן כזה אבל צריכים ליכנס צו, וכמו שמצואר צמהר"ל (וציחר ציחור צציחורי המגיד מקוצנין לצחר הגולה) שמתחילת צריחת העולם ה' סדר של גלות, אבל צרי לא היו צריכין ליכנס לסדר הזה, שהי ציכולתם ליכנס לסדר גצובה מזה, וכמו"כ צמדה עוצה – צהזמנים העוצים, הכל חלוי צהאדם אס נכנס צהזמן או לא, והאדם צריך להכין עצמו ליכנס לחוך הזמן של חירות, והעיקר הוא ע"י ההצנה מה נקרא חירות אמיתי, ומצינו אלל המלאכים שכ' לא יסצו צלכתם, [כי המלאכים אין להם עורף], ואמר הרה"ק מאיחצין ז"ל כי זה נקרא חירות, שאין להם שום שצצוד להגוף שלהם, ואין להם צורך אף לסצצ למען לעשות רצון הש"ת, כן אלל האדם נקרא חירות האמיתי צעת אשר הוא כולו משועצד לרצון הש"ת ואין לו שום עיכוב מצד גופו, ואין החומר מעכצ כלל להצורה, וכן אמרו חז"ל אין לך בן חורין אלל מי ששוסק צתורה, שכל גופו משועצד לתורה, ולכן דייקו ואמרו "ששוסק צתורה" הכונה שהוא כולו שקוע צתורה, ואז נקרא בן חורין, וצפסח שהוא זמן חירותינו, זה הזמן מסוגל לשחרר את עצמו מהשעצוד לגופו, ולצוא להחירות אמיתי שיכיו כל עצמותיו משעוצדים להש"ת.

• ומצאנו מכתב בכתי"ק שכתב דברים האלו בקיצור וז"ל ובעש"ק שבת שירה אמרתי על גמרא סנהדרין ל"ז ע"ב ובתוס' שם – מכנף הארץ ולא מפי הארץ עיי"ש ובתוס' שם – דבתשובות הגאונים יש – שש כנפים לאחד וכשבא שבת אומרים מלאכי השרת כי אין להם כנף, והקב"ה יש לי כנף בארץ שיאמרו שירה עיי"ש ואמרתי כי המלאכים יכולים להוציא השירה מכח אל הפועל דימות החול וזהו שיש להם שש כנפים וכנף הוא לעוף למעלה עיי"ש שירה ודביקות, אכל אין יכולים להוציא השירה של יום השבת, אבל כנסת ישראל יהי בן זוגך (ולי לא נתתי בן זוג), והם הם הכנף של יום השבת, כי ישראל עלו במחשבה – ובשבת מאד עמקו מחשבותיך – ואחר שישראל זכו לשירה ניתן להם יום השבת – ב"מרה ואח"כ ניתן להם התורה שנקראת שירה (וכתבו לכם וכו') והכל מודים דבשבת ניתנה תורה, ואני מקצר ומדלג אבל יודע אני כי בודאי תוכל להבין ולמלא החלל – והתוס' היא חידוש גדול, ואח"כ ראיתי כי בחידושי הרי"ם מביא את התוס' הנ"ל פ' בשלח ע"ש. עכ"ל המכתב. (המסדר)